

Вопросы малот нафода

~~Мать парня~~

~~БЕДЕШКА О МАЈОМ НАРОДУ.~~

На изложби југословенске ликовне уметности у Лондону, пре неку годину. Ходамо и посматрамо заједно са пријатељем Енглецом. Из очију нам се чита да разнo видимо и мислимо. Признајемо најзад узајамно да је тако. А за време ~~се~~ признања осмејци наши су учтиви и љубазни као две заставе на бродовима који се полако и паралелно размимилазе. Па онда ће Енглец: »Јасно је, опажа се, да ти уметници имају европског, и јесу Европљани, и раде европски, па ипак све то и није. А не могу да ухватим где престаје оно што јесу и почиње оно што изгледају.« — »Знате, с нама, с нашим уметницима и с нама уопште, и с нашим европејством, тако је некако као са оним шумским духом који је придобио принцезу и одвео је кући, али је ту морао чувати више но очи у глави, јер је она, поред симпатија за нову околину и живот, показивала и извесне наклоности да бежи. Једнога дана, дух задрема после ручка мало темељније но обично, а принцеза утекне. Само мало после тога дух се пренуо, скочио, видео шта се десило. С највећом својом снагом и највећим својим кораком јурне за одбеглицом. Снага и скок његов били су међутим толики, да је већ са првим раско-раком премашно и далеко за собом оставио принцезу. Лутао је после још дуго, али није успео да нађе и врати своје благо. Код куће је ударио у горко плакање: што је немоћан да једно тако нежно, при том толико вољено створење, сачува, или бар достигне кад покушава да бежи.« — Да ли је наш пријатељ ову причу разумео тачно онако како је ми разумемо, нисмо сазнали. Он је после отишао да руча, а ми смо се спустили из ~~у~~ галерије до Темзе, и ту на клупи записали ову белешчицу о малом народу.

Енглес је наслутио једну Шопенхауерову класификацију. Шопенхауер, пишући о идентитету човека, извукao је врло занимљиву линију извесних основних и тако рећи судбинских »притежања« човекових. Идентитет човека, према томе, зависи од оног што човек јесте, што има, и што изгледа. Нама се чини да се ова идеологија може у целости применити и на народе. Код великих народа, бројно и територијално значајних, али пре свега оних који се репрезентују представително као државе и културе, заступљене су све три серије поменутих капитала. И не само да су ти капитали заступљени по серијама, него се и интересеријално појачавају. То јест, велики народ оно што има то често и јесте; ~~у њему~~ ~~и~~ ~~што~~ ~~је~~ ~~још~~ ~~важније~~, оно што изгледа, то и јесте.

Идр. чов. 1/9

125/9

артистичку иронију која иде над све психологије и метафизике? Прост човек, а као неки Ђордано Бруно једним махом везује ~~бескрајно~~ у свету идејном са ~~бескрајним~~ у свету материјалном.

У малим народима, од владара до чобанина-певача, на свакој тачки дрхти и кида се нешто између две равнотеже, једне која пролази, друге која настаје. У малим народима дејствује оно што историја уметности зове ренесанс, а што природне науке, много боље, зову догађајним елементима. Мали народи, одиста, мање су европски, више су васелепски материјал, који, по Божјој вољи, може зачас постати нов свет, ~~по Божјој вољи~~, може зачас бити гурнут још дубље међу елементе. То је играње на ивици ножа, то је блескање и гашење у капљици росе. ~~То је играње на ивици ножа, то је блескање и гашење у капљици росе.~~

Уметник малог народа је Симеон столбник; стоји на танком стубу изнад хаоског колебања догађајних елемената, и колеба се и сам. Ти уметници стварају увек претешко и никад савршено. Ти уметници и воле несавршенство, јер не знају и не воле занат стварања, и не воле довољно овај живот у којем седе остраг. Они негују несавршенство у усавршавању, јер је то симбол њихових живота и судбина: имање и немање, чар и бол, одмор па умор. Руке, тај најфинији дар Божји после разума и маште, ~~руке су у тих уметника још простосрдачне и још стидљиве.~~

Али, може ли то знати и разумети онако како ми то знамо и разумемо — наш пријатељ Енглез?

О СТВАРАЛАШТВУ.

(Крај.)

Да, уз закључке из увода, дамо још неколико закључака, проматрања и објашњења. Они би били ови.

1) Природа и универзум стоје пред нама. Они су, сигурно, једна целина: и као прпочетак и узрок, и као развој, последица и циљ. Човек је, такође, један део тога. Он је према њима у њима својим чулима и својом активности. Његова стваралачка енергија је иста, у маломе, као и њихове стваралачке енергије. И као што оне стварају своје облике и изразе, и човекова, преко речи и других средстава и својстава, улази у њих и производи их поново. Постоји недокучиви и тајанствени полет у универзуму да се изрази и уобличи. Тај исти занос и полет постоји и код стваралачког човека. Он осећа чудне и велике токове и струјања око себе, они се пројектирају на његов унутрашњи живот и он их почне да осећа и да прима. Једновремено, он осећа и силну жељу да их изрази